БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 67 (8593)
МАРТЫН 19
СРЕДА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгуулиин Центральна комиссиин МЭДЭЭСЭЛ

1958 оной мартын 16-най амаралтын үдэр СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Советтэ депутадууд һунгагдаа. Һунгалта нютагай сагаар үглөөнэй 6 часта хаа хаанагүй эхилээд, һүниин 12 часта дүүрэә.

СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада хүн зон туйлай ехэ патриотическа дэбжэлтэтэйгээр, политическэ эдэбхитэйгээр, эмхи гуримтайгаар хабаадаа.

СССР-эй Верховно Советтэ һунгалта үнгэргэхын тула һунгуулиин 1378 округ байгуулагдаһан байгаа: тэрэ тоодо Союзай Советтэ һунгаха һунгуулиин 738 округ, Национальностьнуудай Советтэ һунгаха һунгуулиин 640 округ байгуулагдаһан юм.

СССР-эй Верховно Советтэ болоһон һунгалтын даб дээрэхи дүн тухай мэдээсэл һунгуулиин бүхы окружной комиссинуудһаа һунгуулиин Центральна комиссида 1958 оной мартын 17-до абтаа.

СССР-эй Верховно Советтэ депутадуудые һунгалга һунгуулиин бүхы округуудта болоо гэжэ һунгуулиин Центральна комисси тогтоогоо. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, һунгалтада 133.594.561 һунгагшад хабаадаа. Энэнь һунгуулиин списогтэ оруулагдаһан һунгагшадай ниитэ тоогой 99,97 процент болоно.

Коммунистнуудаар, партийнабэшэ хүнүүдээр СССР-эй Верховно Советэй депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай түлөө Союзай Советтэ һунгаха һунгуулиин округуудта һунгагшадай 99,57 процентнь, Национальностьнуудай Советтэ һунгаха һунгуулиин округуудта һунгагшадай 99,72 процентнь һунгалтада хабаадалсаа.

Коммунистнуудай, партийнабэшэ хүнүүдэй—бүхы арадай бата нэгэдэл һунгалтада ехэ илалта туйлаа гэжэ энэ мэдээсэл дээрэһээ элеэр харагдана.

Һунгуулиин һүүлшын дүнгые, СССР-эй Верховно Советтэ һунгагдаһан депутадуудай списогые һунгуулиин Центральна комисси 1958 оной мартын 19-дэ толилхо юм.

СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха Һунгуулиин Центральна комисси.

1958 оной мартын 17.

Парти арад хоёрой бата бэхи нэгэдэлэй шэнэ илалта

Манай газетын мүнөөдэрэй номерто СССР-эй Верховно Советтэ һунгаха Центральна һунгуулиин комиссиин мэдээсэл толилогдобо. Уридшалан абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор һунгуулиин округуудта бараандань СССР-эй Верховно Советтэ депутадуудые һунгалта боложо, списогүүдтэ оруулагдаһан бүхы һунгагшадай 99,97 процентнь һунгалтада хабаадаа гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Энэ хадаа Коммунистическэ парти советскэ арад хоёрой бата бэхи нэгэдэлэй үшөө нэгэ шэнэ ехэ илалта мүн. Манай ороной ажалшад политическэ угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда эрхим хүбүүд, басагадайнгаа түлөө дуугаа үгэжэ, засагайнгаа дээдэ органдо һунгаба. Иигэжэ һунгагшадынай түрэл партиингаа уряае нэгэн хүн шэнгеэр дэмжэжэ, Коммунистическэ партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө, арад зонойнгоо ажана байдалые саашадань һайжаруулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө дуугаа үгэбэ.

Манайшье республикын бүхы нютагуудта һунгалта патриотическа угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр үнгэрөө. Мартын 16-най үдэрые бүгэдэарадай һайндэр шэнгеэр угтажа, хүн зон хүхюун баяртайгаар һунгуулиин участогуудта ошоһон байна. Улан-Удэ городто, Хори, Яруунада, Аха, Түнхэндэ, Бичура, Кударада болон бусад аймаг, городуудта һунгагшад тон ехэ эдэбхитэйгээр дуугаа үгөө.

— Үүрэй сайха үшөө үды байхада аймагай һунгагшад хаа хаанагүй участогуудтаа үни хада ерээд, уряал хүлеэжэ байгаа, тиин үглөөнэй 10 час багта олонхидынь дуугаа үгэжэ дүүргээ һэн,—гэжэ манай корреспондент Хориһоо мэдээсэнэ. Һунгагшадай политическэ инмэрхүү эдэбхиие харуулһан олон бэшэг нютаг бүриһөө манай редакцида мүнөөшье ерэһээр. Тэдээн соо үе наһанайгаа олониие үзэһэн, хараһан үбгэн буурал аба, эжынэрэй, һаяхан хуулиин наһа гүйсэжэ, анха түрүүшынхеэ һунгаһан эдир залуу хүбүүд, басагадай һайн һайхан юрөөл—Эхэ ороноо, түрэл партияа магтаһан нангин үгэнүүд бии.

Манай хүдөөгэй ажалшад мүнөө жэлэй һунгалтые иланхаяа ехэ омог баяртайгаар угтаба. Ушарынь, һунгалтын урда тээхэнэ түрэл партиимнай Центральна Комитедэй Пленум колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай айхабтар гүнзэгы удхатай тогтоол абаа бшуу. Энэ тогтоолые, нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезисые бүхы арадтаал адляар колхознигууд, механизаторнууднай һайшаажа, зүбшэн хэлсэхэ зуураа, һанамжа дурадхалнуудаа оруулжа байна. Хүдөө ажахыгаа дам саашадань хүсэтэйгөөр дэбжээжэ, ороохо таряа, һү, мяха, тоһо улам ехээр абаха, колхознигуудай байдал һуудалые бүри һайн болгохо хэрэгтэ зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулга мүн гэжэ энэ тогтоолые хаа хаанагүй дэмжэнэ.

— Түрэл Коммунистическэ партимнай хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа анхаралаа саг үргэлжэ хандуулдаг. «Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шэнэ тогтоолшье энээниие гэршэлнэ. Партиингаа хараалһан энэ хэмжээябуулгые бүрин һайшаагаад, тэрэнэй амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхын түлөө дуугаа үгэнэб,—гэжэ Кяхтын аймагай «Красное знамя» колхозой һаалишан **В. Т. Ефремова** бюллетеньнүүдые урна руу табихадаа хэлэбэ.

Республикын промышленна предприятинуудай хэдэн олон коллектив, колхоз, совхозууд һунгалтын хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа дүүргэжэ, энэ һайндэрөө ажалай эрхим амжалтатайгаар угтаа. Улан-Удын шэлэй механизированнэ заводой, сэмбын фабрикын хэдэн цехүүд, Бичурын аймагай Логовскиин, Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, мүн бусад зарим колхозуудай һаалишад һунгалтын урда тээ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Иимэ жэшээнүүдые бултынь харуулха болоо һаа, барагдашагүй олон.

Советскэ хүнүүд туйлаһанаараа һанаагаа амардаггүй, һайн һайхан заншалтай. Тиимэл хадаа мүнөө хаа хаанагүй һунгалтын урда тээ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй сог залиие улам бадаруулжа, ажахынгаа, соёл культурынгаа бүхы һалбаринуудые бүри хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ уялгатайбди гэжэ ажалшад мэдүүлнэ.

Засаг түрынгөө дээдэ зургааниие һунгахадаа бата бэхи нэгэдэлтэй, түрэл партиингаа ленинскэ Центральна Комитедые тойрон нягтаар жагсанхай байһанаа харуулһан манай республикын ажалшад бүхы советскэ арадтаал адли коммунизм байгуулха хэрэгтэ бүри ехэ туһа нэмэри хэхэ байһаниинь лабтай.

Республикымнай ажалшад СССР-эй Верховно Советэй һунгалтада угаа ехэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, эрхим хүбүүд басагадаа гүрэнэйнгөө дээдэ засаг түрэдэ һунгаба

БАЯРАЙ ОЛЬҺООР БАДАРҺАН ҮГЛӨӨГҮҮР

Жэмһэгэй һунгуулиин участогые шэмэглэһэн улаан бүд дээрэ бэшээтэй уряа лозунгнууд һалхинда намилзажа, һунгагшадаа урижа байһандал, даллан далбана. Энэ үдэшэлэн һунгуулиин участогай хажуудахи клуб руу хүдэр хүбүүд, хүхюу басагад ерэжэл, ерэжэл байба.

Клуб соо яла сала. Жэмһэгэй дунда һургуулиин һурагшадай концерт тэндэ эхилбэ. Согтой галтай һурагшад бурят,ород хэлэн дээрэ шадал мэдүүлэн шангаар дуулалдажа, хүнгэн солбоноор хатаржа, ажалша зониие баясуулба.

Концертын һүүлээр «Түнхэнэй ёохор» эхилжэ, залуушуулһаа гадна, табяад-жараад наһатан «шандааһанай шангые шалгажа» зугаална, хатарна. Түнхэн нютагай ёохорой дорьбоотой аялга, дорюун гэшхэдэл һүниин тэнгэй үнгэртэр замхаагүй, харин улам улам эршэдэжэ байгаа... «Үндэр хадын саанаһаа үүрэй сайратар хатарба»! Баяраа багтаажа ядаһан хүбүүд басагад, хүгшэд үбгэдэй хүхилдэн наадаһаар байтар, нарата тэнгэри намжаа һайханаар зүүн зүгһөө улайржа, жаргалта оршон байдалые улам гоёоно, шэмэглэнэ...

6 час. Түрүүшын бюллетень колхозой эдэбхитэй гэшүүдэй нэгэн—62 наһатай Самбу Гергеевтэ үгтэбэ. Энэ үбгэн үндэр наһатай болобошье, колхозойнгоо һаалиин фермэ дээрэ хүдэлһөөр. «Ажал хэхэ эрхэ хүн бүхэндэ хүртөөһэн совет засагайнгаа түлөө дуугаа үгэнэб, дала наһа хүрэтэрөө колхозойнгоо ажалда хүдэлхэб» гэжэ урна руу бюллетень табихынгаа урда тээ мэдүүлбэ.

Арбан наймаяа һая хүсэһэн хүбүүн Николай Молохоев эрхэеэ эдлэхэеэ ерэжэ, бюллетень гартаа бариад байхадаа: «Совет гүрэнэйнгөө дээдэ засагые һунгаха эрхэ намда олгоһон Коммунистическэ партидаа баярые хүргэнэб» гэжэ мэдүүлээ.

...Сэбэр сэмсэгэр хубсаһатай хүнүүд һунгуулиин комиссиин столдо удаа дараа ошожо, уданшегүй, гүрэнэй алталмал гербтэй улаан урна руу бюллетень табижал, табижал байгаа...

Энэ үглөөгүүр Жэмһэг нютагта хэдышье хүйтэн, жабартай байгаа һаань, хүн бүхэнэй досоо баярай ольһон бадаран байгаал!

Ш. Бадлын, манай тусхай корр. Түнхэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 377-дохи Улан-Удын городской һунгуулиин окружной комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Н. Д. Шулунов СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советэй депутадаар һунгагдаһан М. А. Чернышовто депутадай үнэмшэлгэ барюулжа байна.

А. Истоминой фото.

Улан-Удын хүдөөгэй 378-дахи һунгуулиин округто

Депутадта үнэмшэлгэ барюулба

Союзай Советтэ һунгаха Улан-Удын хүдөөгэй 378-дахи һунгуулиин окружной комиссиин зүблөөн үсэгэлдэр болоо.

Окружной комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр В. И. Новолоцкий СССР-эй Верховно Советтэ депутадаар һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, нүхэр **Александр Уладаевич Хахаловые** амаршалаад, үнэмшэлгэ барюулба.

Улан-Удын хүдөөгэй округой һунгагшадай манай гүрэнэй дээдын засаг түрэдэ түлөөлжэ, ехэ этигэл найдабари үзүүлһэндэнь нүхэр А. У. Хахалов ехэ баяр хүргөө.

— Таанадаар дамжуулан Улан-Удын хүдөөгэй округой бүхы һунгагшадта баяр хүргэхыемни зүбшөөгыт,—гэжэ нүхэр А. У. Хахалов хэлэбэ. Саашань республикын үмэнэ табигдаад байһан гол шухала зорилго бэелүүлхын тулада хэгдэхэ хүдэлмэри тухай нүхэр А. У. Хахалов тобшохоноор хэлээ. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ, гэр байрын барилга эрхилхэ талаар хэгдэхэ хүдэлмэри үшөө ехэ гэжэ тэмдэглэбэ. Энэ зорилго бэелүүлхэ арга боломжо бии, бэслүүлхэшье ёһотойбди—гэжэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь комиссиин гэшүүд юрөөлэй үгэ хэлээ.

Заиграйн аймагай Хандагатайн леспромхозой электрохюрөөшэн, Социалистическэ Ажалай Герой И. А. Костромин СССР-эй Верховно Советэй депутадаар һунгагдаһан нүхэр А. У. Хахаловай арад зоной аша туһада алба хэхыень юрөөгөө. Мүн Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дугаров гүрэнэй дээдын засагта депутадаар һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, нүхэр А. У. Хахаловые амаршалаад, республикынгаа ажахые, түбхын түрүүндэ хүн зоной ажабайдалые улам баян дэлгэр болгохын түлөө оролдохо бэзэ гэжэ найданаб гээд үгэеэ дүүргэбэ.

Үнэн зүрхэнэй юрөөл

Оронoймнай бүхы арад зоной үнинэй бэеэ зэһэжэ, хүлеэһэн бүгэдэарадай һайндэр—мартын 16-най үглөө болобо.

Уран гоёор шэмэглэгдэһэн Улан-Удын шэлэй заводойхидой Культурын байшан соо түхеэрэгдэһэн 21-дэхи һунгуулиин участогта үбгэн залуугүй улад зон олоороо ошожол байба.

Үглөөнэй эгсэ 6 часта дуугаа үгэлгэ эхилээ. Үндэр наһатай, пенсидэ гараһан багша Екатерина Петровна Львова түрүүлэн бюллетеньнүүдые абаад, урнын дэргэдэ ерэжэ:

—Бүхы дэлхэйдэ эб найрамдалай хэтэ мүнхэдөө мандахын, арад зонойнгоо жаргалта байдалай түлөө дуугаа үгэнэб,—гэбэ.

Һүүлээрнь залуу һунгагша Дарья Кунец иигэжэ хэлээ:

— Мүнөөдэр намда хэзээдэшье мартагдашагүй үдэр, энэ үдэр 18 наһа гүйсэжэ, эгээн түрүүшынхеэ һунгаха эрхэеэ эдлэжэ, Эхэ түрэл оронойнгоо улам гоё һайхан, баян болохын түлөө дуугаа үгэнэб.

Удаань Улан-Удын шэлэй заводой ажалай түрүүшүүл-мастернууд нүхэд Ф. В. Жуков, В. М. Матвеев, комсомолка А. А. Ложкомоева, заводой үнинэй хүдэлмэришэн-пенсионер В. И. Барышников болон бусад түрүүшын үедэ дуугаа үгэнэ.

Үглөөнэй 10 сагта энэ участогай бүхы һунгагшадай олонхинь дуугаа үгэһэн байба.

М. Намжилов.

СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советтэ һунгаха һунгуулиин 377-дохи Улан-Удын городской окружной комиссиин гэшүүд һунгалтын дүнгүүдые соголжо байна.

Е. Ринчиновагай фото.

Эмхитэйгээр үнгэрөө

Мартын 16-да үглөөгүүр харанхы байхаһаа эхилээд һунгагшад һунгуулиин участогууд тээшэ ошожо захалаа. Мухаршэбэр тосхоной Культурын байшан соо 60 гаран хүн үглөөнэй 6 часта суглараад байба.

Һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр И. К. Кондратиков суглагшадые һунгалтын үдэрөөр дашарамдуулан амаршалаад, дуугаа үхыень уряа.

Эгээн түрүүн пенсионер нүхэр Непогодев бюллетеньнүүдые абахаяа столой дэргэдэ ошоно. «Оронойнгоо хүгжэн мандахын түлөө дуугаа үгэнэб» гэжэ хэлээд, нүхэр Непогодев бюллетеньнүүдээ урна руу табиба.

10-дахи классай һурагша, 18 наһа һаяхан гүйсэһэн Михаил Варфоломеев түрүүшынхеэ һунгахаяа ерээ.

—Советскэ хуули залуушуулда һургуулида һуража, эрдэм бэлигтэй болохо эрхэ олгоо. Би залуу үетэнэй жаргалтай хүхюутэй ябахын түлөө дуугаа үгэнэб,— гэжэ тэрэ хэлээ.

Партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсэлгэ һунгалтын үсэр тудалдаа. Энээнтэй дашарамдуулан «Коммунизм» колхозой гэшүүн, наһажаал болоһон нүхэр А. Федоров иигэжэ хэлэбэ:

— Колхозуудай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ манай Парти, Правительство ехэ анхарал табина. Мүнөө үедэ МТС-үүдые хубилгаха, колхозуудта техникэ, зэбсэг худалдаха гэжэ тон зүб дурадхал оруулагдаа. Энээниие ехээр һайшаанаб.

Үдэрэй тэн багта Дээдэ Сутай, Номто Шэбэр, Хүһөөтэ, Шэнэһэтэ нютагуудай һунгагшад советскэ засаг түрынгөө дээдэ органдо һунгагдаха хүнүүдэй түлөө дуугаа үгэжэ дүүргэһэн байгаа. Бүхы аймаг соо һунгалта эмхитэйгээр үнгэрөө.

Т. Гармаев

Николай Мамайн үүсхэлээр

Донбассай шахтёр, Социалистическэ Ажалай Герой Николай Мамайн үүсхэлые Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэд һайшаан дэмжээ һэн.

Заводой хүдэлмэришэд бии байгаа арга боломжоёо хаража үзөөд, хүн бүхэн халаанайнгаа даабариһаа гадуур 0,5 кубометр модо хюрөөдэхэ гэжэ шиидэбэ. Модо хюрөөдэдэг цехтэ 300 хүдэлмэришэн хүдэлдэг байха юм. Эдэ хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабариһаа гадуур хүн бүхэнэй хахад кубометр модо хюрөөдөө һаа, үдэр бүхэндэ 150 кубометр, һарадаа 3000 гаран кубометр гү, али жэл соо 30 мянга гаран кубометр модо түсэбһөө гадуур гаргаха болоно. 30 мянган кубометр модоор 3000 гаран гэр гү, али 5000 гаран вагон бариха байна бшуу.

Февраль һарада Николай Мамайн үүсхэл дэмжэгшэд завод соо улам олошороо. Коммунист Иван Иванович Васильевай хүтэлбэрилдэг цехын хүдэлмэришэд минута бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэжэ, февраль һарынгаа түсэбые 117 процентээр дүүргээд, түсэбһөө гадуур 1720 кубометр тёс хюрөөдөө.

Үнинэй хүдэлмэришэд, вагондо модо ашагшад И. Казаков, М. Чебунин, В. Назимов болон бусад Николай Мамайн үүсхэлые дэмжэн, халаан бүхэнэйнгөө даалгабариие нэгэ хахад, хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн хайрсагай хабтагай хюрөөдэдэг цехын комсомол-залуушуулай бригада, залуу инженер Юлия Кубшиновагай, техник Нина Скоробогатовагай, мастер Иван Белокрыловай хүтэлбэрилдэг халаанай бригаданууд нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые СССР-эй Верховно Советэй һунгалта болотор дүүргэхэ уялга абаһан юм. Эдэ бригадынхид абаһан уялгаяа болзорһоонь урид мартын 12-то дүүргээд, эрхим хүбүүд, басагадаа урматай баяртайгаар депутадта дэбжүүлбэ.

Д. Аюшеев.

КОЛХОЗНО БАЙГУУЛАЛТЫЕ СААШАДАНЬ ХҮГЖӨӨХЭ, МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДЫ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ АСУУДАЛЫЕ БҮГЭДЭАРАДАЙ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ БОЛОЖО БАЙНА

☆ ☆

Тарилгаяа өөһэдын машина, трактораар хэхэнь

Манай МТС Хэжэнгынгээ аймагай Дунда, Дээдэ-Худанай, Чесанын 5 томодхогдоһон колхозые машина техникэ болон механизаторнуудаар хангадаг байгаа.

Мүнөө «Коммунизм», «Заря» колхозойхид «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» партиингаа ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые дэмжэжэ, мэнэ гэһээр гүрэнһөө зээлеэр мүнгэ абажа, хэрэгтэй бүхы машина техникэ өөһэдтөө худалдан абахаар шиидээ.

«Коммунизм» колхоз газар таряалангаар ехэ, адуу малаар олон, жэлдээ 1 миллион үлүүтэй олзо доход оруулдаг, яһала хүгжэнги ажахытай артель юм. Эндэхид колхоздоо 20 трактор, тэрэ тоодо «ДТ-54» маркын 10 трактор, 8 «Беларусь», 1 «С-80», 13 комбайн болон бусад хүдөө ажахын машина зэмсэг бүри һаяар МТС-һээ тушаажа абахань. **Мүн энэ колхозой 50 шахуу механизатор МТС-тэ хүдэлжэ байһанаа, бултадаа түрэл колхоздоо ошожо, трактор машина жолоодохоор бэлэмди гэжэ мэдүүлнэ.** Гадна, нютагай, мүнөө **инженер-механик А. Мангатаев колхоздоо ошожо ажаллахаар шиидээ.** Тиигэжэ эндэхид байгша оной нгоо хабарай тарилгые өөһэдынгөө хүсөөр хэжэ, саашадаа ороохо таряанай үндэр ургасын һуури табихань.

Худалдажа абаһан эдэ машина техникынгээ түлөөһэ ойрын 3—4 жэлэй туршада гүрэндөө сүм түлэхэ юм. Тиимэһээ олзо доходоо ойрын 2—3 жэлдэ эрид ехэ болгохын тулада шубуу олоор үсхэбэрилхэ, ангай фермэтэй болохо зорилго табинхай.

Тиихэдэ «Заря» колхозойхид ойрын үдэрнүүдтэ МТС-һээ «ДТ-54» маркын 5 трактор, 4 «Беларусь», нэгэ «С-80» трактор, 6 комбайн болон бүхы хэрэгтэй машина зэмсэг худалдан абаха гэжэ шиидээ. Энэ колхоздо элдэб мэргэжэлтэй механизаторнуудшье яһала олон.

Дурсагдаһан хоёр колхоз **һаяар трактор, машинын гараж, заһабарилгын мастерской, һайн слесарна түхеэрэлгэтэй кузница, горючи, тоһо хадагалха байра гэхэ мэтые түхеэржэ эхилхэнь.** Тиихэдэ эндэхид мүнөө жэлдэ механизаторнуудай ажалай түлөөһые МТС-тэ абадагтань адляар байлгаха юм.

МТС-үүдые хубилгажа, машина техникыень колхоздо худалдаха гээшэ тон зүб байна. Колхозууд өөһэдын машина техникэтэй болоходоо, тэдэнээ зүбөөр, дүүрэн хүсөөрнь, бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ бшуу. Гадна, механизаторнуудшье тарилга, хуряалга, заһабарилгын үеһөө бэшэ тээ колхоздоо туһатай ажал хүдэлмэри хододоо хэжэ байха.

Минии һанахада **колхозуудта тракторна хүдэлмэриин тоо бүридхэхэ, мүн ажахын тоосоо нэбтэрүүлхын тулада колхозуудай бухгалтернуудай саг зуурын курсэ, даб дээрэ МТС-эй дэргэдэ эмхидхээ һаа зохистой** гэхээр.

Юуб гэхэдэ, олонхи колхозой бухгалтернууд ажахын тоосооной дүрим болон машина техникын хүдэлмэриин тоо бүридхэлгэ мэдэхэгүй байна. Мүн колхозуудай өөрын **машина техникэтэй болоходо, комплексно бригаданууд һаа мал ажалай фермэ, отаранууды һалгаажа, тусхай ОТФ, МТФ болгоод, тракторно-таряан ажалай бригаданууды эмхидхээ һаа яахаб.** Мүнөө байһан комплексно бригадын ажал хүдэлмэри машина техникэтэй болоходоо урдаа ортохогүй, дан ехэ, таарамжагүй болошохо бэшэ гү?

А. Н. Матвеев, Чесанын МТС-эй директор.

Механизаторнуудые түлөөһэнэй талаар урмашуулха

Зэдын аймагай Цагаан-Усанай МТС-эй механизаторнууд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хамтын суглаан боложо, тэндэ «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» партиин ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые зүбшэн хэлсээ. МТС-тэ үнинэй хүдэлһэн механизатор нүхэр И. Г. Игумнов иигэжэ хэлээ:

—Партимнай энэ асуудал тон зүб, хаһа сагтань табяа гээшэ. МТС-эймнай харьяата олонхи колхозууд машина, трактор мүнөөшье жэлдэ худалдан абаад, зүбөөр ашаглажа шадаха байна. Тиигэбэшье, колхоз бүхэндэ түрүүшээр машина техникын бага зэргын заһабарилга хэхэ токарна станогтой, слесарна түхеэрэлгэтэй мастерской гү, али һайн кузницатай байха шухала гэжэ һананаб. Мүн бидэ механизаторнууд колхозуудтаа ошожо ажаллахаар бэлэмди. Тиихэдэ олохон механизаторнууднай МТС-тэ 20—25 жэлэй туршада хүдэлжэ, профсоюзай үнинэй гэшүүд болонхой. Тэдэнэй мүнөө колхозуудта орожо хүдэлхэдэ, **олон жэлэйнь ажалай стажые саашадань үргэлжэлүүлээд, хүдэлмэриин наһанһаа гарахадань пенси үгэхэ гурим тогтоогоо һаа ямар бэ?** —гэбэ.

Мүн МТС-эй тракторна бригадын бригадир нүхэр С. А. Зарубин үгэ хэлэхэ зуураа иигэжэ мэдүүлээ:

—Һүүлэй үедэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд «механизаторнууд манай бэшэ» гээд, тэдэниие һургахые оролдохоёо болишоо һэн.

Тиимэһээ аймагай томохон «Коммунизм» колхоз өөһэдын механизаторнуудгүй шахуу болоод байхадань тэндэ жэлһээ жэлдэ ондоо тээһээ механизаторнууд эльгээгдэдэг. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай тракторна бригада энэ колхоздо ажаллаа юм.

Гадна, **манай МТС-эй бууса дээрэ заһабарилгын техническэ станци байгуулбал таарамжатай.** Юуб гэхэдэ, эндэ түмэр харгынь дүтэ, мүн Сэлэнгын аймагай Карл Марксын, Кяхтын аймагай Ульяновай нэрэмжэтэ колхозуудые хангажа болохо байна, гэжэ механизаторнууд дурадхаа. Эдэ үдэрнүүдтэ, МТС-эй харьяата «Коммунизм» колхозойхид «ДТ-54» маркын 10 трактор, 4 «Беларусь» трактор болон бусад олон машина зэмсэг худалдан абаба.

Хабарай тарилгын халуун үе үдэрһөө үдэртэ ойртожо байна. Тиимэһээ колхоз бүхэн машина техникэеэ түргөөр тушаажа абаад, тарилгада бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри шамдуулха зэргэтэй.

В. М. Биртанов, МТС-эй директор.

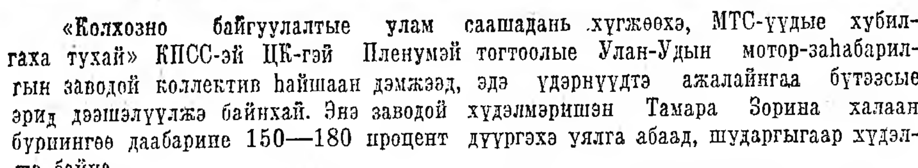

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые Улан-Үдын мотор-заһабарилгын заводой коллектив һайшаан дэмжээд, эдэ үдэрнүүдтэ ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ байнхай. Энэ заводой хүдэлмэришэн Тамара Зорина халаан бүриингөө даабарине 150—180 процент дүүргэхэ уялга абаад, шударгыгаар хүдэлжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Зорина ажаллажа байна. **В. Хомутниковай фото.**

☆ ☆ ☆

Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-эй харьяата колхозууд трактор, машинануудые худалдан абажа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд трактор, машинануудаа тушаажа абаад, түрэл колхоздоо абаашахаяа байна.

Д. Чимитовэй фото.

Партиин тон ехэ анхарал

Жэл ерэхэ бүри манай Хориин МТС шэнэ шэнэ машина техникээр олошорно. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ «Сталинец-6» маркын 20 комбайн, элдэб янзын арбаад шэнэ трактор болон хүдөө ажахын машина, зэр зэмсэг абтаһан байна.

Механизациин улам хүгжэхэтэй хамта колхозууд газар таряалангай хүдэлмэриие һайнаар ябуулжа, экономикоёо бэхижүүлһэн байха юм. Тиихэ зуура хүдөө нютагта мэргэжэлтэй кадрнууд урган гараа.

Манай тракторна бригадын механизаторнууд станциингаа бүхы механизаторнуудтай хамта КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые һайшаан угтаа. Коммунистическэ партимнай энэ тон шухала тогтоол гараад, хүдөө ажахын продукци абалгые ехэдхэжэ, манай орон дотор эдеэ хоолой зүйлнүүдые улам элбэг болгохо арга боломжо олгобо.

Энээнһээ урда тээ нэгэ газар дээрэ хоёр эзэн ажалладаг байгаа. Жэшээнь, манай тракторна бригада томохон ажахытай «Коммунизм» колхозые хангадаг байһан юм. Тиихэ зуураа бидэнэр, сэхыень хэлэхэдэ, зөөлэн хахалалгаар гектараа хүсөөгөөл һаа, ажал хэрэгээ бүтээһэндэ тоолодог һэмди. Тиигээд колхозой тэжээл бэлэдхэлгэдэ тон халирхайгаар туһалдаг, мал ажал дээрэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха хэрэгтэ һанаагаа зободоггүй, МТС-эй монтажна бригадада найдаад лэ байгдадаг һэн.

Үнгэрэгшэ жэл манай колхоздо тракторно-таряан ажалай бригада бии болгогдожо, ажал хүдэлмэримнай һайжаржа, ургасашье һураггүй дээшэлээ һэн. Юуб гэхэдэ, колхозник механизатор хоёр һаналаа нэгэдэжэ ажаллахадаа үрэ ехэтэй байшоо. Илангаяа мүнөө хамаг техникын колхозой мэдэлдэ ороходо, энэ техникые жолоодохо механизаторнуудай колхозой гэшүүн болоходо ажал хүдэлмэри улам урагшатай һайнаар ябаха, үргэн дэлгэр сабшалан, таряалангайнгаа талмайһаа үндэр ургаса абаха, мал ажалай гол шухала хүдэлмэриие оньһожоруулха аргатай болохобди гэжэ найдагдана.

Мүнөө манай колхоз «ДТ-54» маркын 3 трактор, «Беларусь» маркын 2, нэгэ «ДТ-14», нэгэ «Универсал» трактор, 3 комбайн болон бусад хэрэгтэй элдэб янзын машина, зэмсэгүүдые абаа. Олон янзын хүсэтэ техникые дүүрэн хүсөөрынь ашаглажа, мүнөө хабарай тарилгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэй һайнаар үнгэргэхэбди.

Т. Лужников, Хориин МТС-эй 6-дахи тракторна бригадын бригадир.

Арсалдаан гарахаяа болихол

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол саг соогоо абтаһан шухала шиидхэбэри мүн. Манай орондо колхозуудые эмхидхэхэ, тэдэниие хүгжөөхэ талаар МТС-үүд хэмгүй ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Мүнөө колхозуудай баян дэлгэр боложо байха үедэ, МТС-үүдэй эмхидхэхы үүргэ бууража байна. Колхозуудта өөрынь зоотехнигүүд, агрономууд, дүй дүршэл ехэтэй механизаторнууд олон бии.

Манай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой олзо доход жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Хэрбээ 1955 ондо колхозой олзо 800 мянга байгаа һаа, 1957 ондо 1 миллион 775 мянган түхэриг болоо. Энэ хадаа колхозоймнай экономикын бэхижэжэ, колхозникуудай ажабайдалай һайжаржа байһые гэршэлнэ.

Газар таряалан эрхилхэ талаар МТС болон колхозуудай хоорондо арсалдаан гарадаг. Жэшээлхэдэ, манай колхозые хангадаг Погранична МТС «зөөлэн хахалалгын» түсэб дүүргэхын түлөө оролдоод, шанар тухай мартадаг. Заримдаа МТС һайнаар элдүүрилэгдэһэн буртаг үбһэгүй эртын парые колхозой правлениин зүбшөөлгүйгөөр хоёрдохёо хахалдаг. Ургаса хуряалгын үедэ нэгэ колхозой поли дээрэ хүдэлжэ байһан комбайнай агрегатые абажа, нүгөөдэ колхоздо гэнтэ эльгээхэ ушар үзэгдэдэг һэн.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, колхозой газар дээрэ хоёр эзэн байхадаа машина техникые зүбөөр ашаглажа шаданагүй. Колхозууд өөрын техникэтэй болоходоо тэдэнээ зүбөөр, үлүү гаргашагүйгөөр ашаглаха болоно. Манай колхоз апрелиин 1 хүрэтэр 17 трактор, 9 комбайн худалдажа абаха гэжэ шиидээ. Бүхыдөө 1 миллион түхэригэй техникэ абтаха юм. Тэрэнэйнгээ түлөө табан жэлэй туршада гүрэнтэйгөө тоосожо шадахабди.

Бальжин Дамбаев, Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

ЭГЭТЫН ЭЛЬДИН ТАЛАДА...

Яруунын аймагай ажалшад КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэриие нэгэн һаналаар һайшаана

Намжаа дулаанай саг нюураараа наашаа эрьенхэй, Залаа Сагаанай хормойдо гү, али Исингэ, Витимэй шэлдэн улаан шэнэһэн модон тайгада, сэл хүхэ сэлгеэ Яруунын эрьедэ, эльдин Эгэтын талада эртын хабарай шарай оронхой. Энэ хабарые Эгэтэ нютагай ажалшад Коммунистическэ партиингаа Центральна Комитедэй Пленумэй шэнэ тогтоолоор урмашан зоригжожо угтаба. Тиихэ зуураа, эндэхи колхозникууд болон механизаторнууд колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай партиингаа табиһан гайхамшагта зорилгые бэелүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлнэ.

...Үдэ, Эгэтэ голнуудай уулзуур тушаа, түглэ халзан үндэр хадын баруун талада түбхинэһэн «Победа» колхоз аймаг соогоо эгээл хүгжэнги ажахытай, баян дэлгэр байдалтай болоһон колхозуудай нэгэниинь юм. Энэ колхозой олон һалбаритай ажахыһаа үнгэрэгшэ жэл 2 миллион 733 мянган түхэригэй олзо абтаа һэн.

Мүнөө энэ колхоз арба һайса гара мянган толгой малтай, дүрбэн мянга шахуу гектарта ороохото болон тэжээлэй ургамалнуудые таридаг юм. Мүн һүүлэй үедэ олон шэнэ барилганууд колхозой центр тосхондо, хүдөө гүүртэ, отаранууднтаашье хэгдээ.

Һаяхан эндэ болоһон хамтын суглаан дээрэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Банзарон, олон колхозник үнэн зүрхэнэй халуун үгэнүүдые хэлэһэн байна. Хамтын суглаанда олоороо суглараһан колхозникууд, Эгэтын МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд партиин Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолые, мүн СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Хрущевой хэлэхэ элидхэлэй тезисүүдые угаа һонирхон зүбшэн хэлсээ. Тиихэ зуураа тогтоолые бүримүһэн һайшаан дэмжэбэ.

Тиигэжэ энэ колхозой гэшүүд хабарай тарилгын эхилтэр нэгэ «С-80», арбан «ДТ-54», гурбан «Беларусь», нэгэ «ДТ-14» — хамта 15 трактор, 7 комбайн, тракторай 12 анзаһа, 40 борной, 15 сеялкэ, трактораар үбһэ сабшадаг 15 машина, тракторай 3 тармуур, 2 волокуша, нооһо хайшалха 2 электроагрегат, 6 цистернэ, электромотортой тошиилдодог агрегат болон бусад олон янзын зэр зэмсэгүүдые худалдан абаха гэжэ шиидээ. Эдэ бүгэдэнь 600 шахуу мянганай болохо юм. Мүн тиихэдэ урдань байһан хоёр тракторна бригадаяа хамтадхажа, нэгэ болгохо, машина техникэеэ хадагалха сарай, арбаад тракторай багтаха гараж мүнөө жэл бариха гэжэ шиидээ.

Тус колхозой багахан мастерской соонь үрэмдэлгын, токарна станогууд, электрогагнууриин агрегат гэхэ мэтэ бии.

Мүн эндэхид партиингаа тогтоолые бэелүүлхын тула эмхидхэлэй элдэб асуудалнуудые шиидхэжэ захалаа. Жэшээлхэдэ, механизаторнуудай ажалай түлөөһэн тухай, байра байдалыень һайжаруулха, мүн машина техникэеэ зүбөөр ашаглаха, ажалай эмхидхэлые болон бусад олон асуудал зүбшэн хэлсэжэ байнхай. Илангаяа мүнөө хабарай тарилгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр үнгэргэхэ зорилго колхозникууд урдаа табина.

Мүн иимэ суглаанууд «Коммунизм» колхоздо, Эгэтын МТС-тэ боложо үнгэрөө.

Ц. Дандаров, манай корр.

☆

Эдэ дутуунууд усадхагдаха байх...

Тельманэй нэрэмжэтэ кол... ажалшад «Колхозно байгуула... улам саашадань хүгжөөхэ, М... үүдые хубилгаха тухай» пар... Центральна Комитедэй Плен... тогтоолые тон ехээр һайшаан... таа.

Һүүлшын хэдэн жэлнүүдтэ ма... колхоз республика соогоо эгэ... мо, баян колхозуудай нэгэнии... лотороо хүгжэһэн байна. Дүрб... бан жэлэй урда тээхидэ орх... эбэртэ мал, хонин һүрэг 2—3 д... олон болоо, тиихэдэ колхозой... поли дээрэ оройдоол 3—4 «... трактор, 2 колесно трактор... дэлдэг һаа, мүнөө найман «ДТ... хоёр «Беларусь», хэдэн бага ... тор хүдэлдэг болоо. Тии... шье, иимэ ехэ хүгжэлтын ха... гаар, хүдөө ажахыдамнай һаад... дэг ушарнууд үзэгдэдэг һэн.

Манай колхозой эдэлдэг газ... хахадһаа багашагынь колхозһо... руун тээшээ зуугаад модоной... раада юм. Нёдондо правлени... тэндэ эртын таряа тариха гэжэ... раалһан байгаа. Теэд арай... жэ май һарын һүүлээр тэндэ та... даһан нэрэтэй болоо һэн. Энэ... шалтагаан дээрэһээ болооб гэ... МТС-эй дирекци правлени хоё... салда арсалдаһаар унжагай... һан байха юм.

Мүн хабарай тарилгын эхил... тракторнуудта прицепшэгүүд д... шадаг. Юушье шадахагүй, жа... хүбүүдые эльгээжэрхидэг, т... тоһодохо барихаяашье мэдэх... миил һуулсаад ябадаг һэн. Энэ ... тагаанһаа боложо машина тү... эбдэрхэ, һаатаха ушартай б... дог.

Гадна, «ямар дээгүүр, мүү... хахалнат» гэхэдэ, «энэ танай х... бэшэ, МТС мэдэжэ байгаа юм... зэ» гэжэ һанаа амархан хэлэ... хёод, гараа һэжэрээд ябаш... зарим трактористнар байдаг ... гаа. Мүнөө колхозникууд т... тор, комбайнуудайнгаа ... болоходоо, бүхы хүсөөрөө ... дожо, тэдэнээ һайнаар, ... сэдөөр ашаглажа, таряанай ... дэр баян ургаса абахын түлөө ... дохо ёһотой болоно бшуу.

Дээрэ дурсагдагша дутагдал... усадхагдажа, колхозно байгу... тамнай улам саашаа хүгжэхэл... ха. **Бимба Надмитов.**

Сэлэнгэ.

Хүгжэлтын зам заана

Манай колхозой гэшүүдэй ... тын суглаан болобо. Колх... байгуулалтые саашань хүгж... машинно-тракторна станциную... хубилгаха тухай асуудалые ... зүбшэн хэлсээ. Суглаанда ... баадагшад парти, правительс... энэ хэмжээ-ябуулгые һайшаа... Анханда байгуулагдаһанһаа хо... МТС-үүд колхозой ажахые ... жүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ ... дүүргээ юм. Мүнөө хүдөө ажа... шэнэ шатада ороод байхада ... шинно-тракторна станциинуудые ... билгаха гээшэнь тон зүб. Маш... техникын колхоздо худалдагда... бүхы хүдэлмэри шанар һайнтай... бүтээгдэдэг, хүдөө ажахын про... ци улам ехээр абтадаг болохо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай кол... нилээд дэбжэбэ. Һүн, мяхан, то... нооһон болон бусад зүйлнүүд е... абтадаг болоо. Энээнтэй хамта ... хозоймнай мүнгэн олзо нэмэбэ. ... бээ 1954 ондо колхозоймнай мүн... олзо 920 мянган түхэриг бай... һаа, нёдондо 2721 мянган түх... болоо. Хонидой үүлтэр һайжар... һанай ашаар гүрэндэ ехэнхидээ ... рин, нарибтар нооһон тушаагда...

Колхозой ажахын хүгжэх... хамта хубаагдадаггүй фонд ... бүри нэмэжэ байдаг. Үнгэрэ... **жэлдэ тэрэмнай 5300 мянган т... риг болобо.** Хэдэхэн жэлэй тү... соо олон барилганууд бодхоог... Тэдэнэй олонхинь шулуугаар ... дээ. Иигэжэ ажахынгаа ... хижээд байхада машина, техн... кэ худалдажа абаха аргатай бо... бди. Машина худалдажа абаһ... мүнгэеэ ойрын хэдэн жэл соо ... сэд түлэхэ аргатайбди гэжэ кол... нигууд хэлэбэ. Элдэб техникэ ... далдажа абахадаа тэдэниие ха... галха сарай, һарабша бариха, м... өөһэдын мастерскойтой болохо ... һэн шиидхэбэри абтаа.

Энээнэй урда тээ колхоздомн... нэгэ нэгэ тракторна бригадатай... комплексно бригада байдаг б... гаа. Мүнөө хоёр бригада байгу... хаар шиидэбэ. Иигээд байхад... хүдөө ажахын продуктнуудай өөр... үные химдаруулжа шадаха боло... бди.

С. Банзаракцаев, Тор... аймагай «Улаан Бургалт... колхозой гэшү...

Культурын эмхи зургаануудые харалга

...ээ анхарха юм?

...ын аймагай «Улаан Бургал... колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр ...а, парторганизациинь секре... нүхэр Башинов) правлени кол... ...нуудайнгаа культурна эрилтые ... хэрэгтэ ёһо тэдыгээр хан-

...э Бургалтай нютагта колхо... ...нуудай хахадынь ажаһуудаг. ...нь уншалгын залтай клуб ...ынь Тункеева) бии юм. Энэ ...үмүүжүүлгын, соёл гэгээрэ... ...дэлмэри ажалшадай дунда ...агүй, харин гансал кино ха... ...р хизаарладаг байна. Мүн ...олтой лекци, хөөрэлдөөн үн... ...эдэгүй. Уншалгын залда га... ...д абтадаг аад, ямаршье эм... ...өөр эндэ тэндэ хэбтэдэг, һо... ...ной журналнууд захигдадаг-

...э байдал хаража байгаад, ...ай хүтэлбэрилэгшэд хэзээ ...а юм.

Т. Гурбазаров.

Хэһэн ажалынь харагданагүй

...ын аймсоведэй гүйсэдкомой ...э физкультура ба спортын ...ет бии юм гэлсэдэг. Теэд ... үедэ тус комитедэй ямар ...хэжэ байһаниинь мэдэгдэнэ-

...ань жэл бүри шатараар аймагай ...ү һуури эзэлхын түлөө мү... ...н декабрь соо үнгэргэгдэдэг ... Тэрээндэ гуша гаран ша... ...д хабаадалсадаг һэн. Нёдон... ...э мүрысөөн болоогүй. Аймагай ... колхоздо, хоёр МТС-тэ, сель... ...ай дэргэдэ, Борьёогой сов... «Урожай», «Буревестник» гэ... спортивна һайн дуранай ...ахуу бүлгэм бии юм.

... эдэ бүлгэмүүдтэ мүн лэ ...ье спортивна ажал хэгдэнэ... ...нихэдэ гэшүүнэй түлбэри сугларахаяа болиһоор үнинэй.

...эһээ гадна волейболоор, бок... наадаха, штангистнуудай гэхэ олон янзын секци хүдэлдэг ... Теэд үбэлдөө нэгэшье сек... ...аллаагүй.

...тедые эрхилэгшэ П. Труднев ... дотороо физкультура, спор... ...хүдэлмэриие һэргээхэ тушаа ... һаналаа табинагүй. Мү... нүхэр Труднев тус комитедые ...эһээ гадна, финансова таһа... ...лог суглуулха агент болоһон ... Иигэжэ хоёр ажал даажа ... хэһэн хүдэлмэринь харагда... ... Аймсоведэй гүйсэдкомой хү... ...рилэгшэд энээн тухай мэдэнэ ... гү?

П. Павлов.

...ртагданхай тосхон

«Манай культурна эрилтэ хэ... ...нигдаха юм» гэжэ Сталинай ...жэтэ колхозой (Хэжэнгэ) 2-... бригадынхид үнинһөө хойшо ...аар. Эндэ 70 гаран үрхэтэ ...аһууна. Теэд тэдэнэр 3—4 ...о улаан булангүй байһаар. ...ай оройдоол 31 айлдань радио ...гданхай. Мүн эндэ бани ба... ...агүй.

Д. Дамбаев.

Бодото туһаламжа хүлеэнэбди

Хүдөө ажалшад сүлөөтэй сагаа хүхюун сэнгэлигээр, культурнаар үнгэргэхэ хүсэлэнтэй. Ажалайнгаа һүүлээр үдэшэнь клубтаа сугларжа, ёохор наада хатархада, ирагуу гоёор дуулалдахада, библиотекэ, улаан булангуудтаа орожо, һонин журнал, газетэ, ном уншахада ямар зохид бэ.

Гэбэшье, манай хүдөөгэй клуб, библиотекэнүүд ажалшадай ургажа байгаа культурна эрилтэнүүдые дүүрэн хангажа шаданагүй. Манай томодхогдоһон «Коммунизмын зам» колхоздо хүдөөгэй хоёр клуб, хүдөөгэй хоёр библиотекэ, нэгэ киноустановко, хэдэн культбаза бии. Культурын эдэ гуламтануудые комсомолшууд хүтэлбэрилдэг юм. Эдэнэй хүдэлмэридэ олон дутагдалнууд бии. Клубуудай дэргэдэхи уранһайханай кружогууд шэнэ дуу, хатар һурахадаа элдэб бэрхэшээлнүүдтэй ушарна. Илангаяа шэнэ хатарнуудые (танцануудые) тайлбарилһан заабаринууд ойлгосогүйгөөр бэшэгдэһэн дээрэһээ һурахада хүндэ хүшэр байдаг. Мүн композиторнуудай бэшэһэн шэнэ дуунуудые нотонуудайнь ёһоор, аялгыень буруу болгонгүй дуулажа һурахань бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, манай республикын клубуудта пианина, баян гэхэ мэтэ үсөөн. Бидэнэр нотогүйгөөр хуур, лимбэ дээрэ наададаг байнабди. Эдэ инструментнүүд дээрэ нотоор наадажа һураа һаа, һайн байгаа. Теэд нотоор наадажа һураха аргагүйдэгдэнэ. Хуур, лимбэ хэхыень хэжэ, худалдаа наймаанда гаргажархёод, эдээн дээрэ хайшан гэжэ нотоор наадажа һурахаб гэһэн заабари гаргаагүй байхань гайхалтай.

Үшөө 1951 ондо би уранһайханай самодеятельностиин республиканска харалгада хабаадалсахадаа, Культурын министерстводэ энэ асуудалнуудаар хандаһан байгааб. Тиихэдэм хуур, лимбэ дээрэ өөрөө наадажа һураха «самоучитель» бэлдэгдэжэ байна, удахашьегүй хэблэгдэжэ гараха гэжэ тэндэ хэлээ һэн. Тэрэ гэһээр аяар долоон жэл үнгэрөө. Теэд найруулагдажа байһан тэдэ «самоучительнууд» мүнөөшье хүрэтэр хэблэгдээгүй.

Манай республикын Композиторнуудай союз шэнэ дуунуудые найруулжа, суглуулбари болгожо гаргабал, хэрэгнай дүүрээ гээд һанаагаа амаршана гү? Яахадаа композиторнууд хүдөө нютагуудаар ябажа, олониитэтэй холбоо барисаа байгуулнагүйб, өөһэдынгөө бэшэһэн дуунуудай зүбөөр гү, али буруугаар дуулагдадагые һонирхоногүй гээшэб?

Хүдөө нютагуудта гоё һайханаар дуу дууладаг хүнүүд яһала олон. Өөһэдөө дуунуудые зохёогоод, аялгыень найруулаад дууладаг хүнүүдшье байха. Эдэ дуунуудые бэшэжэ абаад, аялгыень нотодо оруулбал, бурят арадай дуу, хүгжэм яһала баян болохо һэн.

Республикымнай театрнуудай артистнар, хүгжэмшэд хүдөө нютагуудаар гастрольдо ябахадаа, уранһайханай самодеятельностиин ажал хүдэлмэри тухай нэгэшье һонирходоггүй, тэдэнэй ажал хүдэлмэридэ ямар нэгэн туһаламжа үзүүлхые оролдодоггүй байна.

Республикын арадай творчествын байшан хүдөөгэй уранһайханай кружогуудта мууса туһална. Репертуарна материалнуудые ходо хожомдуулан эльгээдэг, тэрэншье бирагүйхэн байдаг. 1959 ондо болохо Бурят-Монголой искусствын уран зохёолой декадада бэлэдхэл эхилэнхэй. Декадада эрхим дуушад, хатаршад элирүүлэгдэжэ, хабаадалсаха ёһотой.

Уранһайханай самодеятельностиин хүдэлмэриие саашадань бүри һайжаруулхын тула БМАССР-эй Культурын министерство, Композиторнуудай союз болон Арадай творчествын байшангай зүгһөө бодото туһаламжа хүлеэнэбди.

Б. Дашиев,
Закаменай аймагай «Коммунизмын зам» колхозой гэшүүн.

Клубуудай хүдэлмэриие һайжаруулха

Хүдөө нютагуудай библиотекэ, уншалгын байшангуудай хүдэлмэриие эрид һайжаруулбал, ажалшадай культурна эрилтын хүсэдөөр хангагдаха, тэдэнэй ажалай, политическэ эдэбхиин улам дээшэлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Сэлэнгын аймагай культурын таһаг ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха ямаршье алхам хээгүй байһаниинь гайхалтай. Ново-Селенгинскдэ (аймагай центр) Культурын байшан бии. Тэрэнэй дэргэдэ агитбригада эмхидхэгдэһэн аад, мууса ажаллана, һаянай колхозуудаар харагдаха үзэгдэхэеэшье болишонхой. Мүн колхозой клубуудай ажалдань туһаламжа үзүүлнэгүй.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз өөрын музейтэй, гоё уужам клубтай. Теэд энэ клубта (даагшань нүхэр Андрей Болтырев) соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Эндэ лекци хаа яа уншагдадаг, уранһайханай кружок эмхидхэгдээгүй байһаар. Зүжэгэй, дуунай кружогуудые эмхидхэхэ гэжэ суглаан дээрэ хэлсэгдэһэн аад, юуншье хэгдээгүй. Клубые даагша Андрей Болтыревые юушье хэнэгүй гэхын аргагүй; хэдэн олон плакат, монтаж, ханын газетэ гаргажал байдаг. Теэд колхозой правлени, комсомолой организаци (секретарь И. Ф. Воробьев) клубта ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй. Духовой оркестрын хэрэгсэлнүүд бии аад, заһабарилагдаагүй зандаа, тооһондо дарагдашанхай хэбтэдэг.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой клубта (даагшань К. Г. Дандаров) кино харуулха, хатар наада эмхидхэгдэхэһээ бэшэ, ондоо ажал ябуулагданагүй. Урда жэлнүүдтэ суурхадаг уранһайханайнь коллектив тарашанхай. Энэ клубай хүдэлмэриие һайжаруулхын тула хэмжээ абамаар болоо.

Аймагай уранһайханай коллективүүдэй харалгын боложо байхада эдэ колхозой клубууд ажалаа эрид һэргээн һайжаруулха зэргэтэй.

С. Бадмаев.

Бурят хэлэ бэшэгэй шухала асуудалнуудые хэлсэхэ зүблөөн

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бурят хэлэ бэшэгэй шухала асуудалнуудые хэлсэхэ зүблөөндэ хабаадагшад нүхэд Цыдендамбаев, Шаракшинова, Хабаева, Санжеев, Золотоев, Дугарнимаев, Намсараев гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.
А. Мантаевай фото.

Бурят хэлэ бэшэгые улам саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые хэлсэхэ зүблөөн уржадэр үдэшэлэн үргэлжэлөө. Үдэшын заседани дээрэ «Бурят литературна хэлэнэй зарим шухала асуудалнууд тухай» хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат **Ц. Б. Цыдендамбаевай** элидхэл, «Бурят нютаг хэлэнүүдые шэнжэлхэ тухай» хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат **И. Д. Бураевай** нэмэлтэ элидхэл бурят хэлэн дээрэ хэгдээд, тон эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэгдэбэ.

—Ямаршье үндэһэ яһатан түрэлхи хэлээ магтадаг, тэрээндээ дурладаг, баяжуулхын тула оролдодог гээшэ. Манай бурят хэлэн тодо, һайхан, зөөлэхэн аялгатай хэлэн юм. Парти, правительствын аша туһаар бурят хэлэ бэшэг 30 гаран жэлэй хугасаада ехэхэн амжалта туйлаа. Энэ үе соо хэдэн удаа үзэг һэлгэгдэжэ, һүүлэй үедэ агуу ехэ ород арадай үзэг абтаһан, хэдэ хэдэн грамматика, словарь гэхэ мэтэ зохёогдоһон байна,—гэжэ уран зохёолшо **Хоца Намсараевич Намсараев** хэлээд, саашань үргэлжэлүүлбэ.

Анха түрүүшын бурят грамматикые профессор Г. Цыбиков хуушан монголоор бэшэжэ зохёогоо бэлэй. Тэрэ үедөө ехэ һайн грамматика байһан гээшэ. Тэрээниие хубилгаха, «заһаха» гэжэ һэдээшэд бии байһан юм. Бурят хэлээ үргэлсэхэ, өөдэлүүлхэ зорилгоор Москва, Ленинградта һуудаг бурят эрдэмтэднай иишэ ерэжэ, хүдэлмэридэмнай хабаадалсажа байһаниинь ехэ һайшаалтай. Эдэ эрдэмтэд бурят хэлэ бэшэгтээ һаналаа табихаһаа гадна, нютагаа бусажа ерээд, ажаллахагүй гээшэ аа гү?

Бурят хэлэмнай баяншье һаа, эмхи гуримгүй, обоо собоо суглуулагдаһан бутархай мүнгэн шэнги байдалда оронхой. Тэрэниие 5—5 мүнгөөр, 10—10 сагаанаар эмхилэн гуримшуулаад, заримыень хармаандаа хэхэ, заримыень банкда табиха, нөөсэ һан болгохо ёһотой байгаабди. Манай хэлэндэ ород үгэнүүдһээ гадна, хитад, түбэд, монгол; манжа хэлэнһээ абтаһан үгэнүүд олон юм. Илангаяа юумэндэ нэрэ үгэһэн, юумэнэй дүрсэ харуулһан (бүлхэгэр, пүлхэгэр, мүндэгэр, монсогор гэхэ мэтэ) үгэнүүдээр бурят хэлэн баян. Хэрбээ эдэ бүгэдые наринаар суглуулжа хэблэбэл, зуугаад гара мянган үгэ болохол байха.

Ц. Б. Цыдендамбаев «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ тон һонирхолтой, шухала статья толилуулаа. Энэнь саг дээрээ гаргагдаа гэжэ һанагдана. Энээнһээ уламжалуулан хурдан хурса хүбүүд, басагаднай өөһэдынгөө һанамжа бэшэжэ, үргэлжэлһөөр. Бурят хэлэ бэшэгые зүбшэн хэлсэлгэ энэ суглаагаар дүүрэшэнгүй, хэлэнэймнай түбхинэтэр үргэлжэлжэ байһай гэжэ найдаха байнаб.

Газар нютагуудай хоорондоо холо холо байһан шалтагаанһаа, хэлэмнай зарим тэды илгаатай болоһон байгаа. Тиимэһээ нэгэ юумэн олон ондоогоор нэрлэгдэдэг. Харин, тэдэниие али нэрээрнь нэрлэхэб гэжэ дэмы шууялдахын орондо, таарулан хэрэглэхэдэмнай яахаб. Хэлэмнай бүри баян болохо бэшэ гү?

Бурят хэлые ород грамматикын гуримтай болгохо гэжэ оролдодог хүнүүд бии. Жэшээлхэдэ Ж. Тумуновай, Ч. Цыдендамбаевай зохёолнууд соо «нюдэнүүдээрээ хараха», «гарнуудаараа бариха» гэхэ мэтэ үгэнүүд дайралдадаг. Бурядта урдань үгы байһан үгэнүүдые (самолёт, автомобиль, трактор гэхэ мэтэ) абажа, бурят хэлэнэйнгээ хуулида оруулжа хэрэглэхэ хэрэгтэй. Мүн абтаһан үгэнүүдэй хойно «скэ», «ическа» гэхэ мэтын суффикснуудые хэрэглэһэнэй хэрэггүй—гэжэ нүхэр Намсараев хэлэбэ.

Бурят-Монголой драмтеатрын режиссер **Б. Аюшин** иигэжэ хэлэбэ:

— Манай театрынхид республикын аймагуудаар, хүршэ областьнуудаар ябадаг юм. Тиихэдээ бурят хэлэнэйнгээ амжалтын хажуугаар, дутуу дундыень элеэр харадагбди. Литературна хэлээ саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ бурят хэлэ зааха багшанарһаа гадна, колхоз, совхозуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, лекторнүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Гэбэшье, зарим багшанар, лекторнүүд, хүтэлбэрилэгшэд бурят, ород хэлэ холижо, хэшээл, суглаа, лекци хэдэг байна. Иигэжэ байхадаа хэлээ саашадань яагаад хүгжөөхэ гээшэбибди.

Оршуулаашад ород мэдүүлэлэй байгуулалта дахажа заримдаа оршуулдаг, бурядшалжа боломоор үгэнүүдые ородоорнь орхидог байна. Жэшээлхэдэ «потолок» гэхын орондо «үһээ», «неделиин» орондо —«долоон хоног» гэбэл яаха юм?

Театрын дуушад ойлгосогүйгөөр дуулана гэжэ хүнүүд зүб шүүмжэлдэг. Бидэнэр зарим нүхэдэйнгөө дуулажа байхада ойлгодоггүй гээшэбди. Тэдэмнай солотой мэдээжэ хүнүүдшье байжа байдаг юм.

Бурят хүнэй нэрэ элдэб эсээр бэшэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Цэдэн гэжэ нэрэ хэдэн ондоогоор—Циден, Цыдэн, Сэдэн гэжэ байжа бэшэгдэнэ. Эдэ дутуу дундаяа дары усадхажа, бурят литературна хэлээ гуримшуулха ёһотойбди.

— Арад зоной дунда бурят хэлэн мууса хүгжэнэ, тэрэниие һайжаруулхын тула хүдэлмэри һулаар ябуулагдана,— гэжэ багшанарай институдай бурят хэлэ бэшэгэй кафедрые даагша, хэлэ бэшэг шэнжэлхэ эрдэмэй кандидат **Д. Амоголонов** хэлэхэдээ, — монгол арадай хэлэн манай хэлэндэ дүтэ юм. Тиимэһээ, бурядуудта мэдээжэ зарим үгэнүүдые монгол хэлэнһээ шэнжэлжэ абабал, болохо бэшэ гү? Абтаһан үгэнүүд тухай минии һанамжа иимэ: революци, совет гэхэ мэтэ үгэнүүд уласхоорондын үгэнүүд болонхой. Тиимэһээ, революциие—хубисхал, Совет засагые —Зүблэлтэ засаг, спутнигые—хэмэл одон гэжэ оршуулхадамнай таарахагүй гэжэ һананаб,—гэжэ хэлэбэ.

— Жэжэ божо юумэнүүдтэ торожо һамаарангүй, бурят хэлэ бэшэгээ хайшан гээд хүгжөөхэ тухай хэлсэхэ ёһотойбди. Бурят хэлэ баяжуулхын тула арадай аман зохёол суглуулжа хэблэхэ шухала,— гэжэ Хориин аймагай «Улаан-Одон» колхозой дэргэдэхи һургуулиин багша нүхэр **Ц. Сультимов** тэмдэглэхэдээ,—Бурят-Монгол литературна хэлэн революциин урда тээшье бии байһан юм. Хуушан монгол бэшэгээр тэрэ үедэ хэрэг ябуулагдадаг, угай бэшэг, түүхэ бэшэгдэдэг байгаа бшуу. Мүнөө багшанарай институдай бурят-монгол отделенидэ хуушан монгол бэшэг үзэдэг болоһониинь тон һайшаалтай. Мүн монголой, бурядай түүхын, аман зохёолой һай һайн зүйлнүүдые шэлэжэ, хрестомати болгоод хэблэхэ хэрэгтэй—гэжэ хэлэбэ.

Зүблөөн боложо үргэлжэлһөөр.

—о—

„Бурят-Монголой үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

Партиин айком мэдээсэбэ

«Мүнөө жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 140—150-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа, түлжүүлхэ гэһэн уялгаяа аймагай зарим колхозууд хангалтагүйгөөр дүүргэнэ, абаһан хурьгадаа муугаар түлжүүлнэ, хонидые үрэжүүлгэ хайша хэрэгээр эмхидхэгдэнхэй» гэһэн шүүмжэлхы материал манай газетын февралиин 2-ой номерто «Хориинхид уялгаяа хангалтагүйгөөр дүүргэнэ» гэһэн гаршагтайгаар толилогдоһон байгаа.

—Газетэдэ толилогдоһон статьягаар хэмжээ абтаа,—гэжэ КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Цыжипов манай редакцида мэдээсэбэ. XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Путь к коммунизму» колхозуудта хонидой үрэжүүлгын муугаар эмхидхэгдэһэн; хурьгадаа гарзалуулһан ябадал тухай асуудал КПСС-эй айкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ зэмэ тохогдобо. Малай үбэлжэлгын, үбэлэй түл абалгын үедэ колхозой правлениин гэшүүд болон коммунистнуудта тус тус фермэнүүд даалгагдаа. Мүн эхэ хонидто, хурьгадта бүдүүн, концентрированнэ тэжээл нэмэгдэжэ үгтөө.

КРИТИКЭ, БИБЛИОГРАФИ

„Ажалша тоншуул“

...тохошо хүн олбог дэбисхэр ... үльгэршэ хүн үрмэ тараг ... гэһэн оньһон үгэ хэнэйшье ...р, анхан сагһаа ажалша ... дундаһаа эхи абаад, хараас... ...үбуунай холоһоо ниидэн ерэ... ..., олон үеые дамжаһаар бодо... ...эһэлээ олоһон түүхэтэй. Тии... ... үльгэршэ хүн үнинһөө хой... ...эн ажалша зоной дунда хүн... ... байгаа. Совет засагай жэл... ...э илангаяа ехэ магтаалтай, ...лтай болоо.

...шагаабаритай, шагаабаритай ... шагнахаар онтохон, шадар ... шабгансанарай хужарла... ...үльгэр»—гэжэ эхилээд, үль... ...эй түүреэн-дууряан татаха... ...тойроод һууһан үбгэд, хүг... ...үхибүүдээ үлгыдэгшэ эжы, ...р, аабар-таабар гэшхэлжэ ... аша гушанарай «шэхэнэйнь ..., сээжэнэйнь баяр» болгон, ...ошоһые мэдэнгүй шагнажа ...рнь, «үльгэрэймнай үзүүрые ... таһа хазаба аа...» гээд үль... ...э хүнэй дүүргэхэдэ, гэнтэ мэ... ...хэдэнь, огторгойн олон түмэн ...шэд орохо тээшээ тэгүүлэн, ...акиб гэлдэн, эмнисэгээн бай... ...лэй.

...ан наряар хоолойлон түүреэг... ...урдын үльгэршэдэй хөөрөөе ...дамаа залган абаһан хүнүүд ...г нютагта олон байдаг.

...урядуудай дунда мэдээжэ боло... ... арадай дууша Аполлон Анд... ...вич Тороев тэдэнэй тоодо нэн ...түн ороно. Хэлэһэн олон үльгэр, онтохон, дуу домогуудынь ойн сууряан-дууряан шэнгеэр хото, хүдөөгөөр таранхай.

Аполлон Тороевой «Ажалша тоншуул» гэһэн гаршагтай, һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй уншаха ном байгша оной февраль

соо Бурят-Монголой гүрэнэй номой хэблэлээр барлагдан гараба.

Энэ номынь арбан бишыхан онтохонһоо бүридэнхэй. Богонихонуудшье һаа, тэрээн соохоноо удхаар һонор, үхибүүдэй уншахада ехэ ульгам, анхарал татамаар, тааруухан байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Арад зонойнгоо дунда алдаршаһан үльгэршэ Аполлон Андреевич үхибүүдтэ үдэр бүри үльгэр түүхэ хөөрэжэ байдаг туладаа, тэдэнэрэй абари зан, аяг аашые һайн мэдээд, «эрхэ монсогуудайнгаа» һонирходог зүйлнүүдые шадабаритайгаар зураглан харуулха гэжэ хүсэдэг юм. Хараад үзэе. Энэ ном «Борбилоонууд» гэһэн онтохоноор эхилнэ. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Заахан үхибүүд борбилоо, хараасгай дайладаг, уурхайень һандаргадаг байба. Нэгэтэ дальбарaануудаа дахуулһан һүрэг борбилоогой буурсаг, хорхой сохо түүжэ ябахада, заахан үхибүүд тэдэниие намнаһаар, шулуудаһаар ой соо ябашаба.

Шубуухайнууд ой соо обооролдон һуужа, юушьеб тоншосогообод.

Үхибүүдэй тэндэнь хүрэжэ ошоходо, зэдэгэнэ угаа олоор ургашанхай, улайлдажа байгаа. Үхибүүдшье борбилоонуудые үлдэхэеэ болёод, заха захаһаань зэдэгэнэ түүжэ, амтархан эдижэ оробод ха.

Тэдэнэр зэдэгэнэдэ тархяа эрьежэ, наранай орохые мэдэнгүй, ой соо удаан байшоо. Гэртээ бусаха гэхэдээ, алишье зүгөө мэдэхээ болёод, айхын ехээр айжа эхилбэд. Яаха хээхэеэ ойлгожо ядан ябатарнь, мүнөөхи һүрэг борбилоо тэндэ үзэгдэбэ. Тиигэхэдэнь эжэл нүхэдөө олоһондол, тэдээн тээшэ үхибүүдэй гүйлдэжэ ерэхэлээр, борбилоонууд тээ саанахан ошоод лэ һуубад.

Тиигэ тиигэһээр шубуухайнууд ойн заха гараад, хотон айлда хүрэжэ ерэбэ. Үхибүүдшье борбилоонуудые дахаһаар, хотон айлдаа хүрэжэ ерэһэн юм.

Багашуулай эхэ, эсэгэнэр һанаа үнөөн болошоод, үхибүүдэйнгээ ябаһан, тулиһанаа үнэн сэхээр хэлэхэдэнь:

— Борбилоонууд тиимэ газарша юм даа. Тэдэнэй үгы һаа таанар ой соо төөришэхэ байгаат. Шубуухайнууд хүнэй хани гээшэ, хүндэ туһа хүргэдэг, хэрэггүй хорхой шумуул хороодог. Энээнһээ хойшо шубуухайнуудые бү дайлагты,—гэбэ...»

Тус онтохоной удхые ойлгоходо, ургамалай дайсан хорхой шумуулые хороодог шубуухайнуудай туһатайе мэдэнгүй, үхибүүд уурхайень һандаргадаг, дайладаг байгаа.

Мүн энэ ном соонь «Хүхы» гэжэ багахан онтохон бии. Хэнэйшье мэдэһээр, хүхы шубуун «хабтагай шулуун дээрэ ногоо ургуулмаар, уһа мүрэн дээрэ үрмэ байлгамаар», ой тайгын доһолхоор донгодобошье, «бэлэн юумэн руу бухыдэг» байшоо.

Хүхы шубуунай хонгёо дуунай һайшаалтайшье һаа, энэ дуушанай орохо урсагүй, үндэгэлхэ газаргүй үлэшэхэнь жэгтэй байна. Жэшээлхэдэ, ондоо шубуунай түхеэрһэн бэлэн уурхай соо үндэгэлжэрхиһэниинь багадаад, тэдэнэрээ мэхэлжэ, дальбарaануудаа тэжээлгэдэгынь бүришье һонирхолтой.

Энээн шэнгеэр зарим үхибүүд хэшээлдэ бэлэдхэхээ залхуураад, Бадмын гү, али Гармын бэлэн хүдэлмэриһөөнь буулгажархина бэзэб гээд, һанаа амархан, энээгүүр тэрээгүүр гүйжэ харайжа, сагаа дэмы хаяжархидаг ушар үзэгдэдэг. «Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» гэһэншүү тэрэ залхуумнай хожом нэгэтэ багшынгаа урда балшыса баригдаад, дневник дээрээ «муу» гэһэн сэгнэлтэтэй, уруу дуруухан гэртээ бусадаг ха юм. Хүниие мэхэлээб гэхэдээ, бэеэ мэхэлһэн ушартай болоно бшуу.

«Ажалша тоншуул» гэһэн ном тухай юрэнхы дээрэнь тэмдэглэбэл, бага наһатанай уншахада тааруу зохид байна. Үхибүүд энэ ном уншаад байхадаа, элдэб юумэ һонирхохо, шэнжэлхэ шадабаритай болохо.

Ном соохи уран зурагууд тухай тэмдэглэхэдэ иимэ. Үльгэр онтохон бүхэндэнь тааруу зохид зурагууд бии. Зурагуудынь онтохонуудайнгаа удхые гажаангүй, бүри хурса болгонхой.

Номой ямаршье магазинда ороходотнай, «намайе һунгажа абаал һаатнай, би танда һонирхолтой үльгэр түүхэ хөөрэхэб, дуулаагүй юумэеэ дуулажал абаха байхат» гэһэндэл, уран биираар угалзатуулан, элдэб шэрээр шэмэглэн зураглаһан номууд тагууд дээгүүр "табяатай байха. Тэдэниие үхибууд нэн түрүүн обёорон хараад: «яагаашье гоё гадартай ном гээшэб!»—гэжэ хорхойтон, абажа уншадагынь хүн бүхэндэ мэдээжэ.

Тиимэһээ, манай Бурят-Монголой номой хэблэл иимэшүү номуудые удаа дараа хэблэн гаргажа байха бээз гэжэ найдагдана.

Аполлон Шадаев.

Бурят хэлэ бэшэгэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

Аша туһатай хөөрэлдөөн

Литературна хэлэеэ улам хүгжөөхэ тухай асуудал олоной зүбшэлгэдэ табигдаад байна. Энээн тушаа өөрынгөө һанамжа оруулха хүсэлэнтэйб. Түрэл хэлэндээ хайша хэрэгээр хандажа, арадай хэлсэдэг үгэнүүдые хэрэгсээнгүй, ород үгэнүүдые бэшэһээр лэ зандаабди. «Хүшөө», «хүүр» гэһэн үгэнүүдэй байтар, «могила» гэжэ зариман бэшэнэ. Тиихэдэ нютаг хэлэнүүдтэ (диалект) удхаар баян бурят үгэнүүдэй байтар, тэдэнииие шэнжэлжэ, шэлэжэ абадаггүймнай буруу.

Эрхүүгэй бурядууд «тунга сорон газар» гэжэ «целинно-залежная земля» гээшые хэлсэдэг. «Шэнэ боро газар» гээшэһээ дээрэ бэшэ аал? Түрэл хэлэнэйнгээ баяжаха, хүгжэхын тула, манай литературна хэлэндэ үшөө угы байһан үгэнүүдые нютаг хэлэнүүдһээ шэлэжэ абаад арад зондо ойлгосотой, тааруу болгохо хэрэгтэй.

Литературна хэлэндэмнай бурядаар хэлэгдэжэ болохо аад, оршуулагдаагүй байдаг ород терминүүд олон ушарна, пьесэ, драма, роман, повесть, басни, рукопись, поэмэ, рассказ г. м. олон үгэ тэрэ зандаа бэшэгдэдэг. Пьесэ, драмые — зүжэг, повестиие — үгүүлэл, басниие — ёгто шог үгэ, рассказые — найруулга, комедиие — энеэдэтэй зүжэг гэхэ мэтэ бурядаар гү, али монгол хэлэндэ хэрэглэгдэдэг терминүүдые абахадамнай яаха юм.

В. Петонов,
уран зохёолшо.

Литературна хэлэеэ гуримшуулая

Литературна бурят хэлэеэ улам баяжуулха, дуримшуулхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай байһанпинь мэдээжэ.

Ород хэлэн олохон үгөөрөө нүлөөлэн, бурят хэлыемнай баяжуулсажа байдаг. Гэхэ зуура, хоёр хэлэнэйнгээ дүримые ехээр холин худхангүй, өөһэд өөһэдынь гурим дүрим баримталан шудалха, хэрэглэхэ шухала гэжэ һанагдана.

Эхин классуудай арифметикын учебнигүүдые хараад үзэхэдэ, ехээр ородшолһон үгэнүүд олон дайралдана гэбэл: «легковой машина», «заготовительна пункт» «деревнидэ электричество...», «общи тетрадь» гэхэ мэтэ. Эдэнииие «хүнгэн машина», «бэлэдхэлэй пункт». «Хамтын тетрадь» гэхэ мэтээр бэшэбэл, үхибүүдтэ ойлгосотойшье, уншахада бэлэхэншье боложо угэхэ һэн. Үхибүүд илангаяа доодо классуудта байхадаа, хоёр ондоо хэлээр хэлэһэнээ ойлгонгүй, «перомни эбдэрээ», «школдоо ошохом» гэжэ хэлэхээ һанадаг юм. Тиимэ хадань, учебнигүүдые оршуулха асуудалда ехэ анхарал табижа, эхин классуудһаа захалаад, үхибүүдээ бурят хэлээрээ сэбэрээр литературна зүбөөр хэлүүлжэ һургаха шухала. Хоёр ондоогоор хэлэгдэдэг үгэнүүд (жэшээнь: гурил, талхан; тобшо, шагта, хото, город гэхэ мэтэ) литературна хэлэн соомнай оролсоод, алиниишье хаягдаагүй ябадаг ушар бии. Энээниие нэгэ тээшэнь болгожо, гуримшуулбал дээрэ бэшэ гү?

Ш. Нимбуев өөрынгөө статья соо абдар, арба, һабар гэхэ мэтэ үгэнүүдтэхи б үзэгэй орондо в дуулдана, тиигээ хадань хэлэһээрээ бэшэбэл яаха хаб гэнэ. Теэд, эдэ үгэнүүдтэ в дуулдана гэжэ хэлэхээр бэшэл байна. Харин дуулдаһаараа, зүбөөр бэшэгдэдэг гэжэ хэлэхэ байнаб.

Д. Дондоков,, Улан-Удын 1-дэхи интернат-һургуулиин эхин классуудай багша.

Хэлэеэ зүбөөр хэрэглэхэ

Нютаг нютагуудаар ябахада, үндэһэн хэлэн дээрээ бэшэгдэһэн ном, журнал, газетэнүүдые айл бүхэн уншажа байдаг.

Гэбэшье үндэһэн хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг ном, журнал газетэнүүд арадай хэлэнэй баялигые хүсэд хэрэглэнэгүй гэжэ һанамаар.

Хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмтэ Ц. Б. Цыдендамбаев «Буряад хэлэ бэшэгэй зарим шухала асуудалнууд тухай» статья соогоо бурят литературна хэлэнэй дутагдалнууд тухай тон зүб тэмдэглэнэ.

Бурят хэлэ бэшэг хүгжөөхэ хэрэгтэ Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Х. Намсараев, Ж. Тумунов, Ч. Цыдендамбаев болон бусадууд хубитаяа оруулна гэжэ хэлэмээр. Тэдэнэй зохёолнууд зондо ойлгосотой, бурят үгөөр баян байдаг. Гэбэшье, залуу уран зохёолшод бурят хэлээр дутамаг гэхээр байдаг. Илангаяа шүлэгүүдые зохёоходоо, түрүүшээр ород хэлэн дээрэ шэбшээд бурядшалхадань, мохоо модохи, ойлгосогүй болоно.

Бурят арад үгэ хэлээр баян юм. Тиин гэһээ зарим нютагуудай яряанай һай һайн үгэнүүд литературна хэлэ бэшэгтэ ороогүй, абтаһан үгэнүүдээр һэлэгэгдэнхэй байдаг.

Нютаг нютагта хэлэгдэдэг үгэнүүдые шэнжэлжэ, ондоо тээ үгынүүдыень литературна хэлэндээ оруулха шухала байна.

Т. Гармаев.

Мухаршэбэр.

Түрэлхи хэлэеэ һайнаар зааха хэрэгтэй

Түрэлхи литературна хэлэеэ гуримшуулан, улам саашадань хүгжөөхэ зорилгоор, нүхэр Ц. Б. Цыдендамбаевай статья тухай һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд хаа хаана гаража байна. «Бурят-Монголой үнэн» газетэ дээрэ удаа дараа олохон статья толилогдобо. Зондо ехэл һонирхолтой, эһэһэн асуудалай һабагша гараа гээшэ ха.

Коммунистическэ партиин энэрхы анхаралаар үндэһэн соёлой хүгжэлтэ түйлаһан илалтамнай сэгнэшэгүй ехэ. Үндэһэн театрнуудтай, номой хэблэлтэй, хэлэнэй мэргэжэлтэд эрдэмтэдээршье олон болообди. Бурят һургуулинуудта түрэлхи хэлэ, литератураяа гүнзэгыгөөр үзэхэ арга боломжо дүүрэн олгогдоо. Энэ бата һуури дээрэ түрэлхи литературна хэлэмнай түргөөр хүгжэхэ ёһотой байһан аад, тиигэдэггүйнь гэмшэлтэй.

Бурят араднай баян, гоё хэлээрээ удха түгэлдэрөөр хөөрэлдэдэг лэ гээшэ. Зарим нүхэд гэр бүлэ соогоо бурядаараал хөөрэлдэжэ, ойлголсожо байдаг аад, үйлсэдэ, суглаанда... ородоор дуугаржа ородог. Түрэлхи хэлэнэймнай улам арьбажан хүгжэхэ гэхэдэнь тодхор болодог зарим уршагуудые яһа дайруулан олон нүхэд уудалжал байна.

Бишье хэдэн һанамжа хурга даран тоолохо хүсэлэнтэйб: 1) Ц. Б. Цыдендамбаев статья соогоо:

«Ондоогоор хэлэхэдэ, үндэһэн хэлээ хэрэглэхэ ябадалые үргэдхөөгүй һаа, арба-хорин грамматикашье, далан долоон словаршье гарга, мянга-түмэн статьяшье бэшэ, эдэнинмнай нэгэ хэдэхэн лэ хүн үзөөд үнгэржэ байха болобол, хэрэгнай урагшаа ябажа, юумэ олтилхо дабахагүй. Ушар тиимэһээ, үргэн хэмжээнүүдые абаха тон шухала байна» гэжэ бэшэхэдээ, сэхэ «нугаһынь тудаба». Арад зоной дунда хүдэлжэ ябадаг зарим интеллигентнэр хэмһээ гаднаар ород бурят үгэнүүдые холижо, худхажа дуугардаг. Юрын ажалша зонтоёо өөрынь «унаган» хэлэн дээрэ, зохидоор юумэ ойлгуулха гэжэ оролдодоггүй, тэдэнэй хүндэлжэ, дурлажа ябаһан хэлые. тоожо, өөрынгөө хэлэ заһан, литературна хэлэндэ һураха зорилго табидаггүй, ородшолхогүй газарта ородшолхо, үбгэд хүгшэдэй шэхэндэ хажар, ойлгосогүйгөөр хэлэдэг байна. Энээгээрээ хүүгэдтэ, залуушуулда муу жэшээ харуулна.

Бурят һургуулинуудта түрэлхи хэлэн дээрэ зааха тухай засагай тогтоол заабариин байбашье, тэрээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ Гэгээрэлэй министерство анхаралаа һулаар табина. Түрэлхи хэлэн дээрэ оршуулагдаһан учебнигүүдые гаргахадаа, Бурят-Монголой номой хэблэл багшанартай зүбшэн хэлсэлгэ хэдэггүй. Литературна хэлэеэ хүсэд мэдэхэгүй зарим байгшанар холимог хэлэн дээрэ, тон ойлгосогүйгөөр заана. Хүдөө нютагуудаар ном наймаалалга тоншье муугаар табигданхай. Тэрээнһээ боложо, ёһотой уншагшадта шэнэ номууд хүрэнэгүй. Уран зохёолой номуудые уншагшад абанагүй гэжэ хэлээд, номой хэблэл номуудые 1000 тиражтайгаар гаргадаг болоһыень зүб гэхын аргагүй. Арай гэжэ гаргаһан үсөөхэн номынь булан тохойдо тооһондо булуулшоод хэбтэдэг зарим ушар байдаг.

Бүхы бурят һургуулинуудта, хүдөөгэй библиотекэдэ тиимэ тиимэ бурят номууд тэды тоотой байха ёһотой гэжэ тоолоод, энээнһээ хойшо шэнэ гараһан номуудые сэхэ эльгээжэ байха журам байгуулаа һаа дээрэ.

Ц. Б. Цыдендамбаевай статья зүбшэн хэлсэлгые хабарай горхоной үерлэһэн шэнгеэр хааяад шууяад болишонгүй, эсэстэнь хүргэжэ, зүб шиидхэбэри абтаһай. Түрэлхи бурят хэлэн улам саашаа мандажа, үндэһэн соёлнай партиин сэсэн ударидалга доро мандаг!

Ц. Номтоев, багша, уран зохёолшо.

Һайса зүбшэн хэлсэхээр

Манай бурят хэлэндэ ород хэлэнэй үзүүлдэг нүлөөн тушаа һайсахан хэлсэдэг байһан, хэлсэһээршье зандаа гээшэ. Энээн тухайда манай хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмтэдэй бэшэһэн зохёол, статьянууд гараһаншье байха. Хоёр хэлэнэй энэ хани барисаае һайшаахаар. Гэхэ зуура, зарим нүхэднай толгойгоо эрьеэд, үндэһэн хэлэндээ таараха зохистой үгэнүүдэй байн гэһээ ород үгэнүүдые («үйлсэ» гэхын орондо «улица», «хүнэг» гэхын орондо—«ведро», «үгэрсэ» гэхын орондо —«огурцы» гэхэ мэтээр) оршуулангүй, ородшолхо һэмди гэнэ. Дабаатын эхин һургуулиин багша С. Цыренов һурагшадайнгаа диктант, найруулга бэшэхэдээ алдуу хэхэгүйнь тула тэдэ үгэнүүдые ород янзаарнь бэшэхые дурадхана. Диктант, найруулга бэшэхэдээ, абтаһан үгэнүүдтэ алдуу хэжэрхиюужэн гэжэ түбэгшөөгөөд гү, али эдэ үгэнүүд гансал бурят хэлэндэ бэшэ, харин ород хэлэндэ бэшэгдэдэг гээд, тэрэ ород орфографяар «Дабата», «Аршанта» гэжэ бэшэе гэбэ. Энэнь ехэ буруу болохо! Тус асуудалые нэгэ талаһаань гансахан һургуулиин һурагшадай зүгһөө хаража болохогүй. Тиихэдэ «Байкал», «Иркутск», «Чита» гэһэн географическа нэрэнүүдые ород хэбээрнь бэшэхые уран зохёолшо Б. Базарон дурадхана. «Байкал» гээд хэдышье бэшэбэлнай:

Байгалхан далайдаа зоринхой даа...— гэхэ.

Мүн Эрхүү мүрэн гүнзэгы даа... гэхэ гү, али:

Шэтэ город холо гээ гүш,

Шэнхинүүлыш, шэнхинүүлыш машинаяа... гэхэ мэтээр зомнай дууладаг. Хэрбээ бурят хүн «Байкалхан» далай гэбэл, дуулажа байһаар «хахашахадааш» болохо юм. Яахадааб гэхэдэ, бурят хэлэн **к**, **х**, гэһэн абяануудта (тэдэнэй илангаяа зэргэлээд байбалынь) тиимэшье дуратай бэшэ ха юм. Би һанахадаа, Улаан-Үдэ, Байгал, Эрхүү, Шэтэ гээд бэшэбэл муу болохогүй гэхэ байнаб. Бодоодшье үзыт, Яхад гээд ямаршьегүй һайнаар бурядшалан бэшэгдэнэ ха юм. Гэхэ зуура, үргэн арад зоной һайн танил, үнинһөө хойшо дайралдадаг географическа ехэ нэрэнүүдые бурядаар бэшэбэл һайн һэн! «Лимбэ дээрэ наадаха», «баяан дээрээ наадаха» гэһэн мэдүүлэлнүүд ородой грамматикын нүлөөдэ оронхой гэлсэдэг. Юрэ хараад үзэхэдэ, нүлөөниинь ойлгохоор бэшэ шэнги юм. Зүгөөр, ородоор хэлэхэдээ: «играть на баяне», «играть на лимбе» гэдэг байна. Үндэһэн бурядаар хэлэбэл, «лимбээр наадаха» «баянаар наадаха» гэлсэдэг. Харин ород мэдүүлэлэй ёһоор, «дээрэ» гэһэн үгэ табижархёо гээд тэдэнэр тайлбарилдаг.

Хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмтэд, һургуулиин багшанар, уран зохёолшод, хэблэлэй, газетын хүдэлмэрилэгшэд бултадаа лэ бэшэгээ улам баяжуулхын тула һайсахан хүдэлхэ зэргэтэй.

— Спутник хараа гүт?—гээд Яруунын нэгэ хүгшэнһөө хэмэл одон тухай асуухадамни, юуншье гэһыем ойлгоогүй байшоо.

Гайхаһандаа «дээгүүр ниидэдэг хэмэл одо» гэхэдэм «— А, хэмэл одо гү, үшөө хараагүйбди даа» гээ һэн. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ анха түрүүшынхеэ «хэмэл одон» гэһэн үгэ бии болоод, зоной дунда тараһаһыень гэршэлнэ.

«Хүгжэмтэ хэлэндээ
дурлажа, шудалжа шада,
Хүсэтэй хэлэн лэ,
зөөлэн,
уян тодо»
(Н. Дамдинов).

гээд имагтал һанажа ябангүй, харин түрэл хэлэнэйнгээ арсалдаата асуудалнуудые яаралгүйхэн зүбшэн хэлсэбэлнай һайн һэн!

Б. Сэрэндэлэгэй, багшанарай институдай студент.

Минии һанамжа

«Электричество» гэһэн үгые «зайн гал», «революция» гээшые «хубисхал» гээд оршуулһан байдагнай нэгэ талаараа буруу гэжэ һанагдана. Элдэб үндэһэ яһатан хоорондоо холбоотой байдаг туладаа өөһэд өөһэдынгөө хэлэнэй словарьта абтаһан үгэнүүдые оруулха баатай болодогынь арсалтагүй.

Бурят нэрэ, обогуудаа зүбөөр, нэгэ янзаар бэшэхэ сагнай тулаад байна. Яахадаа «Шагдарай» гэһэн обог «Шагдуров» «Чагдуров», «Шагдыров», «Шагдаров», «Шагдарон» гэжэ байжа элдэб ондоогоор бэшэгдэнэ гээшэб? Яахадаа «Тогтохын» гэһэн обог «Тогтохоев» «Токтохоев» болохо болоо юм? «Батын» гэһэн обог «Батоев», «Батуев», «Батаев» гээд баһал олон янзаар бэшэгдэдэг гээшэ. Иимэ жэшээ ехэл олон.

Илангаяа городто байдаг бурядуудай үхибүүдынь ехэнхидээ бурят хэлээ мууса мэдэдэг. Ямаршье хүн өөрын түрэлхи хэлые мэдэхэһээ гадна, тэрэнээ саашань хүгжөөхэ зэргэтэй бэшэ аал?Ородшье, бурядшье, бэшэшье хэлэнүүдые мэдэхэб гэжэ ябахада ямар һайхан байхаб!

П. Доржиев, Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

ХАБАРАЙ ШЭНЖЭ. Л. Хайдуровай фотоэтюд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Монголой Арадай Революционно партиин XIII съезд нээгдэбэ

УЛАН-БАТОР, мартын 17. (ТАСС). Монголой Арадай Революционно партиин XIII съезд Улан-Баторта мүнөөдэр нээгдэбэ. Съездэ 600 гаран делегат ерэнхэй. Тэдэнэрэй дунда малшад, хүдэлмэришэд, арадай интеллигенциин түлөөлэгшэд, партиин, гүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд бии.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь Н. Г. Игнатов түрүүтэй КПСС-эй делегациие, Хитадай Арадай Республикын, Чехословакиин, Польшын, ГДР-эй, мүн бусадшье социалистическэ гүрэнүүдэй Коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинуудые, тэрэшэлэн Индонезиин Коммунистическэ партиин түлөөлэгшэдые съездэ хабаадагшад халуунаар угтаа. МНРП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь Д. Дамба съездые нээгээ.

Съездэ иимэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ байна: МНРП-гэй ЦК-гэй тоосоото элидхэл (элидхэлшэ—МНРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь Д. Дамба), 1958—1960 онуудта МНР-эй арадай ажахы болон культурые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб тушаа МНРП-гэй XIII съездын директивэнүүд тухай элидхэл (элидхэлшэ—МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал), МНРП-гэй ЦК-гэй шалгалтын комиссиин элидхэл, МНРП-гэй уставта оруулагдаха хубилалта тухай элидхэл, Центральна органуудые һунгалга.

Үймөө үүсхэхэ һанаашалгань буруу һүрөө

ДЖАКАРТА, мартын 17. (ТАСС). Нэгэдэхи сэрэгэй округой штабай начальнигай орлогшо майор Найн Голан мэдэлдээ байдаг сэрэгүүдые хэрэглэн политическэ зорилготойгоор үсэгэлдэр Меданда (Хойто Суматра) үймөө үүдхэхые һэдээ гэжэ армиин командовани мэдээсэбэ.

Найн Голан командиртаа эсэргүү нюуса ябуулга хэжэ, өөрыгөө округой командалагшаар соносхохые һэдэһэн байна гэжэ «Васпада» газетэ заана. Городто эмхи гурим тогтоохын зорилгоор сэрэгэй командовани Медан городто сэрэгүүдые эльгээгээ гэжэ мэдээсэгдэнэ.

Сэрэгэй тусхай түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ үглөөнһөө эхилжэ, Медан городые, аэропортые, тэрэшэлэн далайн портые правительствын сэрэгүүд хинан хаража эхилбэ.

Индонезиин правительствын сэрэгүүдэй амжалта

ДЖАКАРТА, мартын 17. (ТАСС). Индонезиин армиин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, правительствын сэрэгүүд Сиак мүрэнэй эрьедэхи Сри-Сиак Индрапурые эзэлээ. Энэ пунктын эзэлэгдэһэнтэй дашарамдуулагдан Паканбаруһаа Центральна Суматрын зүүн эрье хүрэтэрхи газар правительствын мэдэлдэ ороо.

Джакартада олон зоной хабаадалгатай митинг болоо

ДЖАКАРТА, мартын 16. (ТАСС). Баруун Ирианиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй национальна фронтын үүсхэлээр мүнөөдэр Джакартада ехэ митинг болоо. Индонезиин ниислэл хотын хүн зон Хусейн-Шафруддинай хүтэлбэреэр болоһон буһалгаае эрид шууд буруушааһан байна. Хүдэлмэришэдэй, таряашадай, залуушуул болон студентнүүдэй, эхэнэрнүүдэй олон тоото организацинуудай 500 мянга гаран түлөөлэгшэд Индонезиин республикын аша туһада гүрэнэй хүтэлбэрилэгшын ямаршье захиралтые дүүргэхээр бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Америкын хоёрдохи хэмэл одон агаарта табигдаба

НЬЮ-ЙОРК, мартын 17. (ТАСС). Мүнөөдэр, үглөөнэй 7 час 15 минутада (Москвагай сагаар) Флорида штадһаа Америкын хоёрдохи хэмэл одон агаарта табигдаа. Энэ одон 1,5 килограмм шэгнүүртэй юм. Диаметрынь 15 сантиметр шахуу.

ВАШИНГТОН, мартын 17. (ТАСС). Америкын хоёрдохи хэмэл одон огторгойн хии руу шэглэбэ гэжэ сагаан байшангай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Капиталистическэ орондо (забастовкын үедэ)

Фабрика заводуудай хоолойнуудһаа утаан гарахаяа болиһоор хоёр һара шахуу болобо. Амилхашье аргагүй боложо байна. ТАСС-эй фотохронико.

ХҮНДЭТЭЙ МАЛША...

«Родина» колхозой (За... Зэмхэ гэжэ нютагта һубай ... гүүртэ байрладаг юм. Тус ... 64 наһатай Даши Гомбоев ... байдаг. Даши үбгэн хару... байһан малаа гарза хоролто... ондо оруулжа, гүрэндэ тарга... тушаадаг заншалтай. Нүхэр... боев малаа зоотехническэ ... бариин ёһоор эдеэлүүлдэг, ... һалдаг. Мүнөөшье жэлдэ а... байһан наяад толгой малынь ... хүшэ һайнтай ондо оруула... байна.

Эрхим ажалайнь түлөө ко... правлени, партийна орга... Гомбоевтоной бүлэдэ үнэтэ ш... дые барюулһан, ажалта үд... нэмэлтэ түлбэри үгэһэн байн...

Д. Бу...

Томо үхибүүн түр...

КАЗАНЬ. (ТАСС). Бур... нютагай нарайлалгын гэртэ ... һатай Рашида Фаизова юһэдэ... бүүгээ һаяхан түрэбэ. Гараһ... бүүниинь 5 килограмм 870 ... шэгнүүртэй байгаа. Тиихэд... бүүнэй үндэрынь 59 сантимет... үхибүүн хоёрой бэень һайнуу...

СПОРТ

Эхэнэр шатаршадай мүры...

Эхэнэрнүүдэй дунда шат... РСФСР-эй түрүү һуури эзэлх... лөө хахад финальна уулзалг... хүүдэ үргэлжэлһөөр.

Зургаадахи уулзалгада Иг... Поповада, Бадмацыренова ... нада (Омск) шүүгдээ. Га... эрид шууд добтолго хэжэ, ... ловск городой бэрхэ шатарш... ринае илаа.

Долоодохи уулзалгада В... Гармаева хоёр тэнсээ, Бадм... нова Мартыновада алдаа, Иг... ва Ткаченкые шүүгээ.

Наймадахи уулзалгада ман... таршан Бадмацыренова Новос... скын шатаршан Янкевичые ... Гармаева Мартыновае ... Игумнова наадаагүй.

Юһэдэхи уулзалгада на... шатаршад Янкевич Гармаева... нова Сироткина гэгшэд тэ... байна. Бадмацыренова һа... наадажа, Мильнниченкые шүү...

Мүрысөөнэй эсэсэй дүн... ёһоор Сироткина (Новоси... Игумнова (Улан-Үдэ) абажа... моор 8 очкоһоо 6—6 очкотой ... Гармаева 8-һаа 5,5; Бадмацы... 9-һөө 5,5; Мартынова (Каза... һаа 5 очкотой болоод байна.

А. Игум...

Хүдөөгэй боксёрнуудай уулзалга

Тори тосхондо эдир бок... дай мүрысөөн боложо, 35 ... смен хабаадалсаа. Мүрысөөн... гэй ёһоор Ториин дунда һург... боксёрнууд түрүү һуурида ... Тохойн һурагшад— хоёрдохи, ... шэнэй боксёрнууд—гурбадах... ри эзэлээ.

Өөһэд хоорондын мүры... В. Урбанов, Н. Иванов, В. ... нов гэгшэд шалгарба.

***

Һаяхан Хори, Хэжэнгын ай... дай боксёрнууд уулзажа, хоор... мүрысэбэ. Хориин боксёрну... рүүшынхеэ уулзабашье һаа, 4 ... һэн тоотойгоор, тэнсэһэн бай...

С. Сарья...
А. Игум...

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00686. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. 93